

Aan: de heer H. Bleker, Staatssecretaris van Economische zaken, Landbouw & Innovatie
Van: Stichting VOFF, Postbus 9010 - 6500 GL Nijmegen, tel: 024-7410640, e-mail: voff@voff.nl
Betreft: Zienswijze ontwerp wetsvoorstel natuur
Datum: 8 november 2011

Geachte heer Bleker,

De Stichting Veldonderzoek Flora en Fauna (hierna Stichting VOFF) maakt graag gebruik van de gelegenheid om te reageren op het ontwerp wetsvoorstel natuur 0.2. Als netwerkorganisatie van de Particuliere Gegevensbeherende Organisaties (PGO's) hoopt Stichting VOFF zo bij te dragen aan het transparanter maken van de functie van monitoring ten behoeve van de wettelijke bescherming van natuurwaarden. De PGO's verzamelen natuurgegevens ten behoeve van beleid, beheer en wetenschap en maken daarbij gebruik van een omvangrijk vrijwilligersnetwerk. In dat kader hebben PGO's veel expertise opgebouwd bij de vraaggestuurde ondersteuning van het natuurbeleid en de inrichting van het ruimtelijk domein door middel van monitoring en onderzoek naar de verspreiding van soorten. De VOFF is hierbij de afgelopen jaren steeds het intermediair geweest tussen de ecologie en het beleid dat ook de bredere, maatschappelijke belangen in het oog heeft.

Vanuit die ervaring begrijpen we de onvolkomenheden de huidige wetgeving heel goed. Maar vanuit die ervaring zien we ook dat het voorliggende ontwerp wetsvoorstel nog onvoldragen is en in de huidige vorm geen bijdrage zal leveren aan oplossing van de problemen die op dit moment met de huidige wetgeving ervaren worden. Om deze stelling te onderbouwen geven we een drietal commentaren bij het wetsvoorstel, daarna doen we een aantal suggesties om het voorliggende concept te verbeteren op de onderdelen monitoring, handhaving en onderbouwing van wet en beleid:

- het huidige voorstel staat op gespannen voet met zowel de internationale verdragen inzake biodiversiteit en natuurbescherming als met lokale afspraken die gemaakt zijn en verplichtingen die in het kader van staand beleid zijn aangegaan. Deze spanning zullen niet alleen de effectiviteit van het beleid maar ook het meten van de effectiviteit ervan door middel van ecologische monitoring geweld aan doen. Ecologische monitoring van beleid is een zaak van lange adem en gebaat bij een betrouwbare overheid die een consistent beleid voert. Net als projectontwikkelaars en beleidsmedewerkers zijn ook particuliere gegevensbeherende organisaties en organisaties die toepassingsgericht natuurgegevens inwinnen, gebaat bij een overheid die ook op lange termijn zijn afspraken nakomt;
- een wet behoort helder, begrijpelijk en doelmatig te zijn, met een duidelijke werking. Het huidige voorstel kent geen duidelijke doelstelling – het is een wetsvoorstel die de scope legt op de argumentatie achter het ontnemen van het beschermingsregime van natuur en (leefgebied van) soorten. Dit soort Orwelliaanse omkeringen kan alleen maar verwarring en discussie oproepen, die in de praktijk zal leiden tot verlies van tijd, energie en geld. In de praktijk die ontstaat, zal de redentatie achter de Wet natuur zeer moeilijk te verantwoorden zijn. Dit belemmert de handhaafbaarheid;
- het huidige voorstel sluit niet aan bij de beleving van mensen. Tellers en waarnemers hebben weinig affiniteit met juridisch afdwingbare of bureaucratische EU rapportages maar ze hebben wel een band met typische Nederlandse soorten die natuur en landschap in een bepaalde streek haar eigen, regionale karakter geven. Zulke loyaliteiten gelden niet alleen voor tellers. Meer algemeen geldt: mensen hebben niet zoveel met Europa maar juist veel meer met hun eigen streek.

Als we nu verder inzoomen op hoe ecologische monitoring van het beleid in het wetsvoorstel is uitgewerkt zien we dat Artikel 1.7, eerste lid toeziet op monitoring van verdragsrechtelijk beschermde habitats en soorten. Uit het bepaalde van het derde lid inzake biodiversiteit (sub a, f en g), vierde lid (rode lijst) en vijfde lid (actualisatie natuurvisie) leiden we af dat het Rijk ook monitoring van niet-verdragsrechtelijk beschermde soorten noodzakelijk acht. We geven u derhalve in overweging om de monitoring van de Nederlandse biodiversiteit in Artikel 5, eerste lid (natuurvisie) te borgen. Deze borging van monitoring van biodiversiteit is thans niet eenduidig opgenomen in het wetsvoorstel.

In de memorie van toelichting blijkt uit paragraaf 5.3 (monitoring) niet altijd duidelijk waar de monitoring en de daarvoor benodigde gegevensbestanden op slaan. De toelichting wint aan functionaliteit indien monitoring van habitats en soorten expliciet wordt genoemd. Nu kan verwarring optreden met monitoring van drukfactoren (zoals stikstofdepositie, recreatie), beheersmaatregelen, getroffen maatregelen teneinde natuurdoelen te halen en derogaties. De paragraaf kan daardoor geheel verschillend gelezen worden.

In de memorie van toelichting is aangegeven dat het Rijk zoveel mogelijk gebruik maakt van bestaande gegevensbestanden. Deze zinsnede geeft geen duidelijkheid over de aard en totstandkoming van deze bestanden. We adviseren u om te spreken over "*de resultaten van de bestaande natuurmeetnetten*", thans Netwerk Ecologische Monitoring (NEM) voor soorten en habitats. De Nederlandse meetnetten zijn ingericht op basis van eenduidige 'meetdoelen' en met gebruikmaking van uniforme methoden. Dit is noodzakelijk omdat natuurgebieden veelal provincieoverschrijdend zijn, veelal ook internationaal zijn afgestemd of zelfs overeengekomen, en de methoden uniform en kwaliteitsvast moeten blijven voor doelmatige evaluaties van het gebieden- en soortenbeleid en actualisatie van rode lijsten. Het niet afdoende borgen van deze methoden/mmeetprotocollen leidt tot bestuurlijke onrust, onzorgvuldige besluitvorming en onnodige verwarring in het juridische circuit. We adviseren het Rijk derhalve de kwaliteit van de natuurmonitoring te borgen. Dit doet ook recht aan het bepaalde van Artikel 1.7, eerste lid van het ontwerp-wetvoorstel. Ten aanzien van de gegevensbestanden suggereren we eveneens de basiskwaliteit te borgen, waarbij de huidige Nationale Database Flora en Fauna (NDFF) tot voorbeeld kan strekken.

Een vitaal stelsel van natuurmeetnetten biedt - zeker van soorten die na inwerkingtreding van de Wet natuur wettelijke bescherming ontberen - de mogelijkheid van landelijke "hand aan de kraan-monitoring". Er is ten minste een instrument aanwezig om ongewenste ontwikkelingen en omkeerbare processen tijdig te detecteren. Dit kan doelmatig zijn in combinatie met maatregelen achter de hand (bijv. via het Wro-instrumentarium), hoewel dit eerder gekoppeld is aan actieve bescherming (natuurbeleid) dan aan passieve bescherming (wettelijke regels) lijkt het ons goed om dit aspect hier over het voetlicht te brengen.

Naar wij hopen en verwachten dragen bovenstaande suggesties bij aan een meer robuuste en transparante Wet natuur. Uiteraard zijn we gaarne een en ander nader te verduidelijken en/of u hierover nader van advies te dienen.

Hoogachtend,

Namens het bestuur van de Stichting VeldOnderzoek Flora en Fauna,

A handwritten signature in blue ink, appearing to read "Jos Teeuwisse".

Jos Teeuwisse
Secretaris